

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

В.о. декана факультету
міжнародних економічних відносин
та туристичного бізнесу
Олександра МІРОШНИЧЕНКО

“ 28 ” серпня 2024 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

«Основи дипломатії»

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

галузь знань 29 Міжнародні відносини

спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини

освітня програма Міжнародний бізнес

вид дисципліни обов'язкова

факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

2024/2025 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

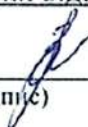
“28” серпня 2024 року, протокол № 19

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Марченко І. С., к.е.н., доцент, доцент ЗВО кафедри міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова

Протокол від “26” серпня 2024 року № 19

В.о. завідувача кафедри міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова

_____
(підпис)

Анна ЗАЙЦЕВА

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми

Гарант освітньо-професійної програми «Міжнародний бізнес» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти

_____
(підпис)

Ірина ДЕРІД

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Протокол № 16 від 28 серпня 2024 року

Голова науково-методичної комісії

_____
(підпис)

Олена МИКОЛЕНКО

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Основи дипломатії» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Міжнародний бізнес» підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини».

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни “Основи дипломатії” є оволодіння здобувачами вищої освіти знань та навичок з дипломатичної діяльності в системі міжнародних відносин, розумінні принципів формування та функціонування дипломатичної сфери в країнах світу та основ дипломатичної роботи в рамках політичних, економічних, соціально-культурних та інших взаємозв’язків між країнами.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов’язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3. Здатність навчатися та бути сучасно навченим.

ЗК 4. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК 5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 6. Здатність спілкуватися іноземними мовами.

ЗК 8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 10. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК 11. Здатність працювати в команді.

ЗК 12. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК)

СК 1. Здатність виокремлювати характерні ознаки та тенденції розвитку світового господарства, особливості реалізації економічної політики та світових інтеграційних/дезінтеграційних процесів, у тому числі євроатлантичної інтеграції.

СК 8. Здатність визначати функціональні особливості, характер, рівень та ступінь взаємозв’язків між суб’єктами міжнародних економічних відносин різного рівня та налагоджувати комунікації між ними.

СК 9. Здатність до діагностики стану досліджень міжнародних економічних відносин та світового господарства у міждисциплінарному поєднанні із політичними, юридичними, природничими науками.

СК 10. Здатність обґрунтовувати доцільність застосування правових, економічних та дипломатичних методів (засобів) вирішення конфліктних ситуацій на міжнародному рівні.

СК 11. Здатність проводити дослідження економічних явищ та процесів у міжнародній сфері з урахуванням причиннонаслідкових та просторово-часових зв’язків

СК 12. Здатність використовувати нормативно-розпорядчі документи та довідкові матеріали при здійсненні професійної діяльності у сфері міжнародних економічних відносин.

СК 13. Здатність проводити оцінку та аналіз безпекової компоненти у міжнародних економічних відносинах.

СК 14. Здатність спілкуватися на професійному та соціальному рівнях з використанням фахової термінології, включаючи усну і письмову комунікацію державною та іноземними мовами.

СК 16. Здатність постійно підвищувати теоретичний рівень знань, генерувати й ефективно використовувати їх в практичній діяльності.

1.3. Кількість кредитів – 4

1.4. Загальна кількість годин – 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
<u>Обов'язкова</u>	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	1-й
Семестр	
2-й	2-й
Лекції	
16 год.	10 год. (4 – аудиторні; 6 – дистанційні)
Семінарські заняття	
32 год.	год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
72 год.	110 год.
у тому числі індивідуальні завдання	
- год.	

1.6. Заплановані результати навчання

В результаті вивчення дисципліни у здобувача повинні формуватися наступні програмні результати навчання (ПРН).

ПРН 1. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, усвідомлюючи необхідність навчання впродовж усього життя, проявляти толерантність та готовність до інноваційних змін.

ПРН 2. Вільно спілкуватися з професійних питань державною та іноземними мовами усно і письмово, фахово використовувати економічну термінологію.

ПРН 3. Використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології, програмні пакети загального і спеціального призначення.

ПРН 4. Систематизувати й упорядковувати отриману інформацію щодо процесів і явищ у світовому господарстві; оцінювати та пояснювати вплив ендогенних і екзогенних факторів на них; формулювати висновки і розробляти рекомендації з урахуванням особливостей національного і міжнародного середовища.

ПРН 5. Володіти навичками самоаналізу (самоконтролю), бути зрозумілим для представників інших бізнес-культур та професійних груп різного рівня (з фахівцями з інших галузей знань/видів діяльності) на засадах цінування різноманітності, мультикультурності, толерантності та поваги до них.

ПРН 6. Планувати, організувати, мотивувати, оцінювати та підвищувати результативність колективної праці, здійснювати дослідження в групі під керівництвом лідера, з урахуванням вимог та особливостей сьогодення в умовах обмеженості часу.

ПРН 7. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПРН 8. Розуміти, виділяти й описувати нові явища, процеси й тенденції глобального розвитку, механізми й інструменти реалізації економічної політики та світових інтеграційних / дезінтеграційних процесів, у тому числі та євроатлантичної інтеграції

ПРН 16. Демонструвати знання про стан досліджень міжнародних економічних відносин та світового господарства у міждисциплінарному поєднанні із політичними, юридичними, природничими науками.

ПРН 17. Визначати причини, типи та характер міжнародних конфліктів і суперечок, обґрунтовувати і застосовувати економічні, юридичні та дипломатичні методи і засоби їх вирішення на міжнародному рівні, відстоюючи національні інтереси України.

ПРН 18. Досліджувати економічні явища та процеси у міжнародній сфері на основі розуміння категорій, законів; виділяючи й узагальнюючи тенденції, закономірності функціонування та розвитку світового господарства з урахуванням причинно-наслідкових та просторово-часових зв'язків.

ПРН 19. Розуміти та застосовувати чинне законодавство, міжнародні нормативні документи і угоди, довідкові матеріали, чинні стандарти і технічні умови тощо у сфері міжнародних економічних відносин.

ПРН 20. Відстоювати національні інтереси України з урахуванням безпекової компоненти міжнародних економічних відносин.

ПРН 21. Розуміти і мати навички з ведення ділового протоколу та ділового етикету у сфері міжнародних економічних відносин, враховуючи особливості міжкультурного спілкування на професійному та соціальному рівнях, як державною так і іноземними мовами.

ПРН 22. Застосовувати відповідні методи, правила і принципи функціонування міжнародних економічних відносин для розвитку зовнішньоекономічної діяльності України.

ПРН 23. Усвідомлювати необхідність навчання впродовж життя з метою підтримки професійної компетентності на високому рівні.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Основні теоретичні концепції дипломатії у міжнародних відносинах

Тема 1. Поняття та сутність дипломатичної діяльності

Поняття “дипломатії” та основна її термінологія. Дипломатія як діяльність та наука. Природа дипломатичної діяльності. Форми дипломатії. Дипломатичні відносини між країнами. Дипломатичні установи та представництва. Особливості професії “дипломат”.

Тема 2. Історія дипломатії та еволюція дипломатичних відносин між країнами

Історичні етапи формування й становлення дипломатії. Дипломатія античного часу (стародавній Єгипет, Греція, Рим, Китай). Формування дипломатичних систем в європейських країнах (Середньовіччя, Відродження, Нова історія). Зародження й розвиток світової системи дипломатичних відносин. Становлення дипломатичних основ та значення дипломатії в Україні.

Тема 3. Елементи та особливості дипломатичних зносин

Двосторонні міждержавні відносини. Дипломатичні відносини, дипломатичне представництво і організація та форми його роботи. Посольства, консульства та дипломатичні місії й представництва. Основні документи дипломатичного представництва. Категорії дипломатичних робітників. Відносини і встановлення нових дипломатичних зв'язків. Розрив й припинення дипломатичних відносин. Основні дипломатичні імунітети. Поняття «дипломатичної недоторканності». Приватні привілеї і імунітети.

Тема 4. Дипломатія як інструмент реалізації національного інтересу

Поняття національного інтересу країни. Особливості та форми його формування. Напрями реалізації національних інтересів. Дипломатія як інструмент реалізації національних інтересів держави. Поняття «дипломатичний корпус». Функції й структура дипломатичного корпусу. Керівництво дипломатичного корпусу. Дипломатичні перемовини, дипломатичний тиск, дипломатична співпраця.

Розділ 2. Форми та аспекти дипломатичної діяльності сучасності

Тема 5. Сучасні напрями реалізації дипломатичних відносин між країнами

Сучасні напрями дипломатичних зв'язків між країнами. Міжнародні організації та їх роль в сучасних відносинах між державами. Військово-політичні конфлікти та дипломатичні напрями їх вирішення. Міжнародна співпраця в аспектах міжнародної безпеки. Дипломатичний вплив країн та їх дипломатична могутність.

Тема 6. Особливості економічної дипломатії

Поняття економічної дипломатії. Економічні міждержавні форми співробітництва, економічні угоди та перемовини. Дипломатичні інструменти вирішення економічних проблем сучасності. Економіко-дипломатичні представництва та взаємодія. Особливості економіко-дипломатичних перемовин.

Тема 7. Соціально-культурна та публічна дипломатія

Напрями та форми соціо-культурної взаємодія між країнами. Культурні зв'язки та обміни. Поняття публічної дипломатії, її форми та методи реалізації. Роль публічної дипломатії в міжнародних відносинах. Соціо-культурне підґрунтя міжнародного співробітництва.

Тема 8. Геополітичні та геоекономічні чинники впливу на дипломатичні відносини

Геополітичні виклики сучасності. Дипломатія та геополітика. Проблеми реалізації дипломатичних відносин. Геоекономічні важелі системи міжнародних відносин. Перешкоди реалізації зовнішньої політики та просування національних інтересів. Майбутнє дипломатичних відносин та дипломатичної сфери.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	с	лаб.	інд.	с.р.		л	п	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Основні теоретичні концепції дипломатії у міжнародних відносинах												
Тема 1. Поняття та сутність дипломатичної діяльності	13	2	4			7	14	2				12
Тема 2. Історія дипломатії та еволюція дипломатичних відносин між країнами	12	2	4			6	11	1				10
Тема 3. Елементи та особливості дипломатичних зносин	13	2	4			7	14	1				12
Тема 4. Дипломатія як інструмент реалізації національного інтересу	12	2	4			6	11	1				10
Разом за розділом 1	50	8	16			26	50	5				44
Розділ 2. Форми та аспекти дипломатичної діяльності сучасності												

Тема 5. Сучасні напрями реалізації дипломатичних відносин між країнами	13	2	4			7	14	2				12
Тема 6. Особливості економічної дипломатії	12	2	4			6	13	1				12
Тема 7. Соціально-культурна та публічна дипломатія	12	2	4			6	12	1				10
Тема 8. Геополітичні та гео економічні чинники впливу на дипломатичні відносини	13	2	4			7	12	1				12
Разом за розділом 2	50	8	16			26	50	5				46
Контрольна робота	20					20	20					20
Усього годин	120	16	32			72	120	10				110

10.

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Особливості дипломатичної професії та напрямів здійснення дипломатичної діяльності	4
2	Історичний контекст формування міжнародної дипломатичної сфери	4
3	Форми та методи дипломатичних зносин	4
4	Напрями реалізації зовнішньої політики країни та її національних інтересів	4
5	Актуальні інструментарії дипломатії в світі	4
6	Економічний аспект дипломатичних відносин	4
7	Роль та значення публічної дипломатії й соціо-культурної співпраці	4
8	Проблеми та перспективи розвитку дипломатичної сфери	4
Разом		32

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Опанування теми “Поняття та сутність дипломатичної діяльності”. Розбір кейсу особливостей та напрямів дипломатичної роботи згідно художнього фільму “Мюнхен. На порозі війни”.	8	14
2	Підготовка матеріалу та доповіді на тему “Дипломатія як інструмент вирішення військово-політичного конфлікту”	10	14
3	Опанування теми “Форми та методи дипломатичних зносин”. Підготовка до дебатування на задалегідь визначену гостру міжнародну тему.	8	14
4	Підготовка до обговорення та дебатування з визначеного дипломатичного кейсу	10	14

5	Визначення особливостей дипломатичної сфери та напрямів дипломатичної роботи обраної країни	8	12
6	Опанування теми “ Особливості економічної дипломатії ”. Підготовка матеріалу та доповіді на тему “Особливості економіко-дипломатичних перемовини”	10	16
7	Визначення сучасних напрямів публічної дипломатії.	8	12
8	Опанування теми “Геополітичні та гео економічні чинники впливу на дипломатичні відносини”.	10	14
Разом		72	110

11.

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальне завдання не передбачено навчальним планом.

7. Методи навчання

В умовах дії воєнного стану заняття проводяться відповідно до Наказу ректора Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (аудиторне або дистанційно за допомогою платформ Google Meet або Zoom).

Серед основних методів навчання в рамках дисципліни “Основи дипломатії” виділяються наступні: прослуховування лекційного матеріалу, обговорення, дискусія, дебати, моделювання, колективне вирішення кейсів.

12.

8. Методи контролю

Підсумковий семестровий контроль - залік (письмово у тестовій формі). Поточний контроль – звіти з виконання практичних робіт, індивідуальна робота. В якості засобів діагностики (форм оцінювання) здобувачів застосовуються наступні: опитування, захист звітів з практичних робіт, моделювання.

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання								Залік	Сума	
Розділ 1				Розділ 2						Разом
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8			
10	10	10	10	10	10	10	10	60	40	100

T1, T2 ... – теми розділів.

Для допуску до складання підсумкового контролю (заліку) здобувач вищої освіти повинен набрати не менше 20 балів з навчальної дисципліни під час поточного контролю, самостійної роботи, індивідуального завдання та виконання контрольної роботи.

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ УСПІШНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Критерії оцінювання знань студентів за виконання практичної роботи

Визначення	Кількість балів
<ul style="list-style-type: none"> ▪Завдання відзначається повнотою виконання без допомоги викладача. ▪Визначає рівень поінформованості, потрібний для прийняття рішень. Вибирає інформаційні джерела. ▪Робить висновки і приймає рішення у ситуації невизначеності. Володіє уміннями творчо-пошукової діяльності. 	9-10
<ul style="list-style-type: none"> ▪Завдання – повні, з деякими огріхами, виконані без допомоги викладача. 	7-8

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Планує інформаційний пошук; володіє способами систематизації інформації; ▪ Робить висновки і приймає рішення у ситуації невизначеності. Володіє уміннями творчо-пошукової діяльності. 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Завдання відзначається неповнотою виконання без допомоги викладача. ▪ Студент може зіставити, узагальнити, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях. 	5-6
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Завдання відзначається неповнотою виконання за консультацією викладача. ▪ Застосовує запропонований викладачем спосіб отримання інформації, має фрагментарні навички в роботі з науковими джерелами; ▪ Вибирає відомі способи дій для виконання фахових методичних завдань. 	3-4
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Завдання відзначається неповнотою виконання за консультацією викладача. ▪ Вибирає відомі способи дій для виконання фахових методичних завдань. 	0-2

Нарахування балів за залікову роботу (до 40 балів).

Залікова робота виступає кінцевим результатом перевірки знань здобувача з дисципліни та є обов'язковою для здачі (навіть за умови набрання 50 та більше балів під час поточного контролю в семестрі).

Залікова робота складається з 40 тестових питань, правильна відповідь на кожне оцінюється в 1 бал, не правильна – в 0 балів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	зараховано
70 – 89	
50 – 69	
1– 49	не зараховано

13.

14. Рекомендована література

1. Віденська конвенція про дипломатичні зносини 1961 р. // Україна на міжнародній арені. — К.: Юрінком, 1998. — Т. 1.
2. Закон України “Про дипломатичну службу” від 07.06.2018 № 2449-VIII
3. Дипломатична та консульська служба: навч. посібник / Я.Б. Турчин, Л.О. Дорош, О.Я. Івасечко. – Львів : Львівська політехніка, 2018. – 332 с.
4. Дипломатична та консульська служба: навч. Посібник / Я.Б. Турчин, О.Н. Горбач, Л.О. Дорош, О.Я. Івасечко, У.В. Ільницька. – Львів : Львівська політехніка, 2014. – 224 с.
5. Балабанов К.В. Дипломатична та консульська служба: підручник / К.В. Балабанов, М.В. Трофименко. – Донецьк: вид-во «Ноулідж», 2013. – 432 с.
6. Гуменюк Б.І., Щерба О.В. Сучасна дипломатична служба. Навч. посібник. – К.: Видав-во «Либідь», 2001. – 255 с.
7. Матлай Л. Дипломатія України : навч.посіб. / Л.Матлай. – Л.: Вид-во Львівської політехніки. 2020. – 260 с.
8. Сагайдак О.П. Посольство і консульство: організація і форми роботи: навч. Посіб. / О.П. Сагайдак, П.Д. Сардачук. – К. : Знання, 2014. – 317 с.

Допоміжна література

1. Безрученко В.О. Основи військово-дипломатичної служби: навч. посіб. – Харківський колегіум. – Х.: Райдер, 2012. – 134 с.
2. Віденська конвенція про консульські зносини 1963 р. // Дипломатична і консульська служба. Збірник документів. / укл. Кротюк С. Ф. – К.: КНМУ, 2003. – С.8-21.
3. Довідник з протокольних питань МЗС України 2022. — К., 2022.
4. Ренецький В. Дипломатичне і консульське право. — Л., 2002. – 215 с.
- Сардачук П. Д., Кулик О. П. Дипломатичне представництво: організація і форми роботи: Навч. посіб. — К.: Україна, 2005. – 176 с.
5. Тимошенко Н.Л. Ділова культура дипломата: навч. посіб. / Н.Л. Тимошенко. – К.: Знання, 2014. – 199 с.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відеолекції, інше методичне забезпечення

1. Україна дипломатична: Науковий щорічник. URL : https://www.gdip.com.ua/pages/view/ukrana_diplomaticzna
2. Дипломатія без кордонів: Науковий щорічник. URL : https://www.gdip.com.ua/pages/view/diplomaty_a_bez_kordonv
3. Науковий вісник Дипломатичної Академії України. URL : <http://dipacadem.kiev.ua/naukovadiyalnist/naukovyj-visnyk/>
4. Верховна Рада України. URL : www.rada.gov.ua
5. Міністерство закордонних справ України. URL : www.mfa.gov.ua

12. Особливості навчання за денною формою в умовах дії обставин непоборної сили

В умовах дії обставин непоборної сили освітній процес в університеті здійснюється відповідно до наказів / розпоряджень ректора / проректора або за змішаною формою навчання або повністю дистанційно в синхронному режимі.

Складання підсумкового семестрового контролю в разі запровадження жорстких обмежень з заборонаю відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість скласти залік на платформі Moodle в дистанційному курсі «Основи дипломатії», режим доступу: <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=3898>.